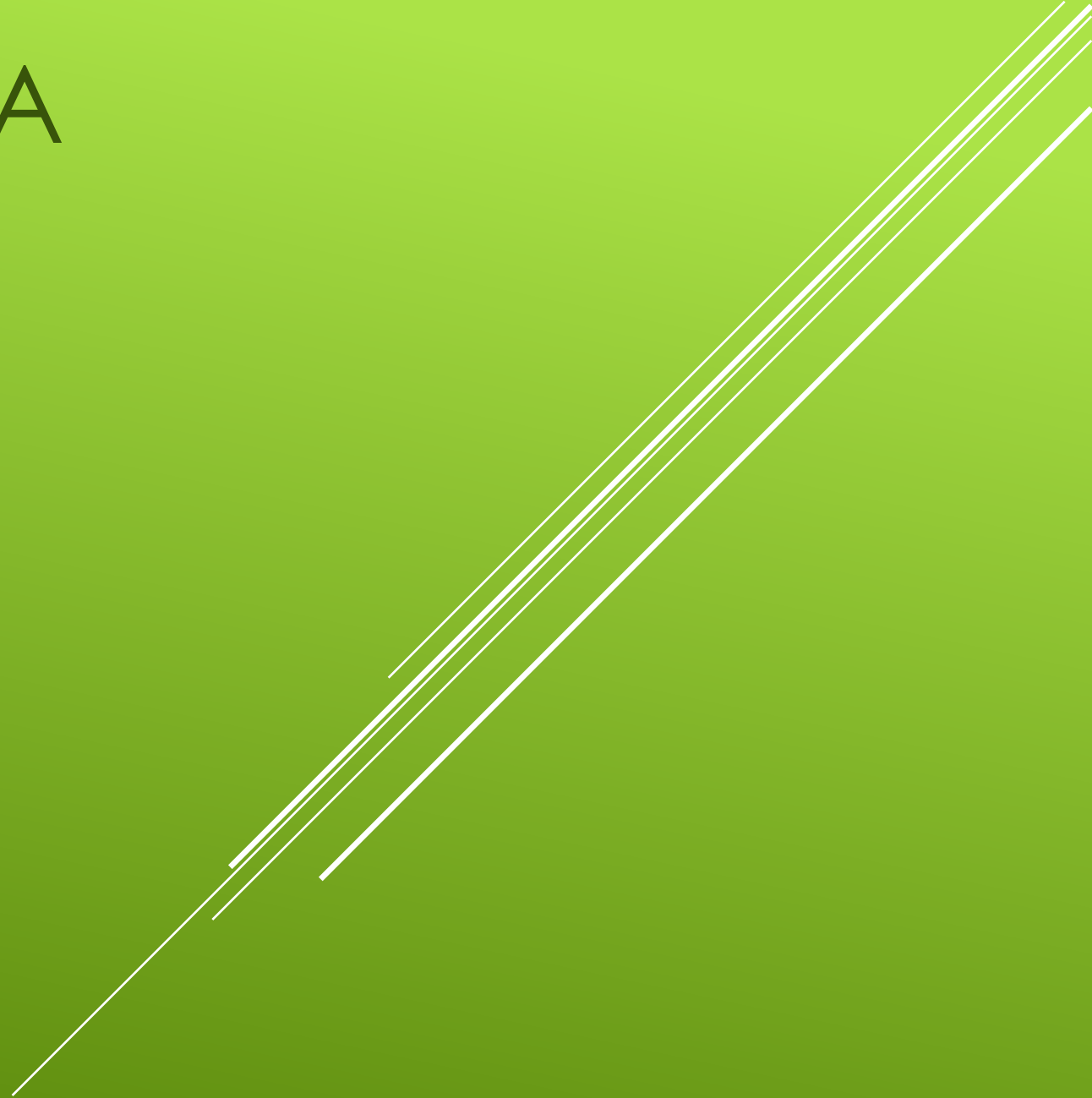

ВИДОЗМІНИ ЛИСТКА

РОБОТА УЧНЯ 6-А КЛАСУ

ТИМЧЕНКА ДАНИЛА

Крім основних функцій (газообмін, випаровування води, фотосинтез), листки можуть виконувати й деякі додаткові, у зв'язку із чим вони дещо видозмінюються.

Листки можуть перетворюватися на *вусики*, допомагаючи рослинам чіплятися за опору. Такі *вусики* мають, наприклад, *горох, квасоля і віка* (мал. 1). У *барбарису* деякі перетворилися на *колючки* й виконують захисну роль – оберігають рослини від поїдання листки тваринами (мал.2).. Сухі *луски* захищають внутрішні частини *бруньок* від механічних ушкоджень, пересихання, низьких чи високих температур (мал.3). У *кактусів колючки*, крім захисної функції в умовах нестачі вологи зменшують випаровування води (мал.5). У деяких рослин посушливих місць у листках під зеленими фотосинтезуючими клітинами розташована водоносна тканина. Такі листки запасують воду в період дощів і економно витрачають її під час посухи. Листки таких рослин *товсті* та *соковиті*, наприклад, у *алое* й *агави* (мал.6).

Чи знаєте ви, що деякі рослини живляться тваринами?

Кожна така рослина полює за добичу по різному. У деяких є капкани, які закриваються, інші заманюють свою здобич в слизькі *ловушки* або на *клеючі поверхні*, звідки неможливо вибратися.

У нашій країні на торф'яних болотах росте невелика рослина *росичка* (мал.7). Її листки вкриті численними червонуватими волосками, на яких виділяються крапельки рідини. Ця рідина приваблює комах. Вони сідають на листок і відразу приклеюються. Тоді волоски *росички* починають загинатися, накривають комаху, притискаючи її до пластинки листка. Протягом кількох днів *росичка* перетравлює і всмоктує тіло комахи. Коли волоски випрямляються, на листку залишається тільки порожній панцир, який здуває вітер.

А ось венерина мухоловка полюбляє інакше. По краях її листків знаходяться залози, які виділяють нектар – спокуса, проти якого комахам важко втриматися. Тут і ховається небезпека, так як в середині кожного листка є три волоска. Коли комага доторкається до них, стулки листка захлопуються, як щелепи залізного капкану.

8

Найбільші ловчі пристрої серед усіх рослин - хижаків має один з видів непентеса (мал.9). Говорять, що в них потрапляють навіть пацюки. Як же улаштована така ловушка?

Кожний листок рослини нагадує глечик і має дах, який захищає від потрапляння дощової води. Намагаючись дістати нектар, комаха сковзає в глечик. Спрямовані у низ волоски в середині глечика не дають комасі вийти. До того ж нектар містить наркотичну речовину, яка одурманює жертву.

Мал. 10. Рускус (а – філодій ;б – листок; в – плід).

Ще одна видозміна листка є у рослини рускуса - філодій (мал. 10). Філодій – це черешок листка, який перетворився в плоскате листоподібне утворення і виконує функцію листка.

У тих рослин, які ростуть біля водоймів, приміром, у натурції, очерету звичайного, спостерігається так званий «ефект лотоса». Це проявляється як вкрай низька змочуваність поверхні листя цих рослин. При попаданні води на листя або пелюстки даних рослин формуються кулясті краплі, які стікаючи з листа, захоплюють за собою бруд і пил, тим самим очищаючи поверхню листової пластинки.

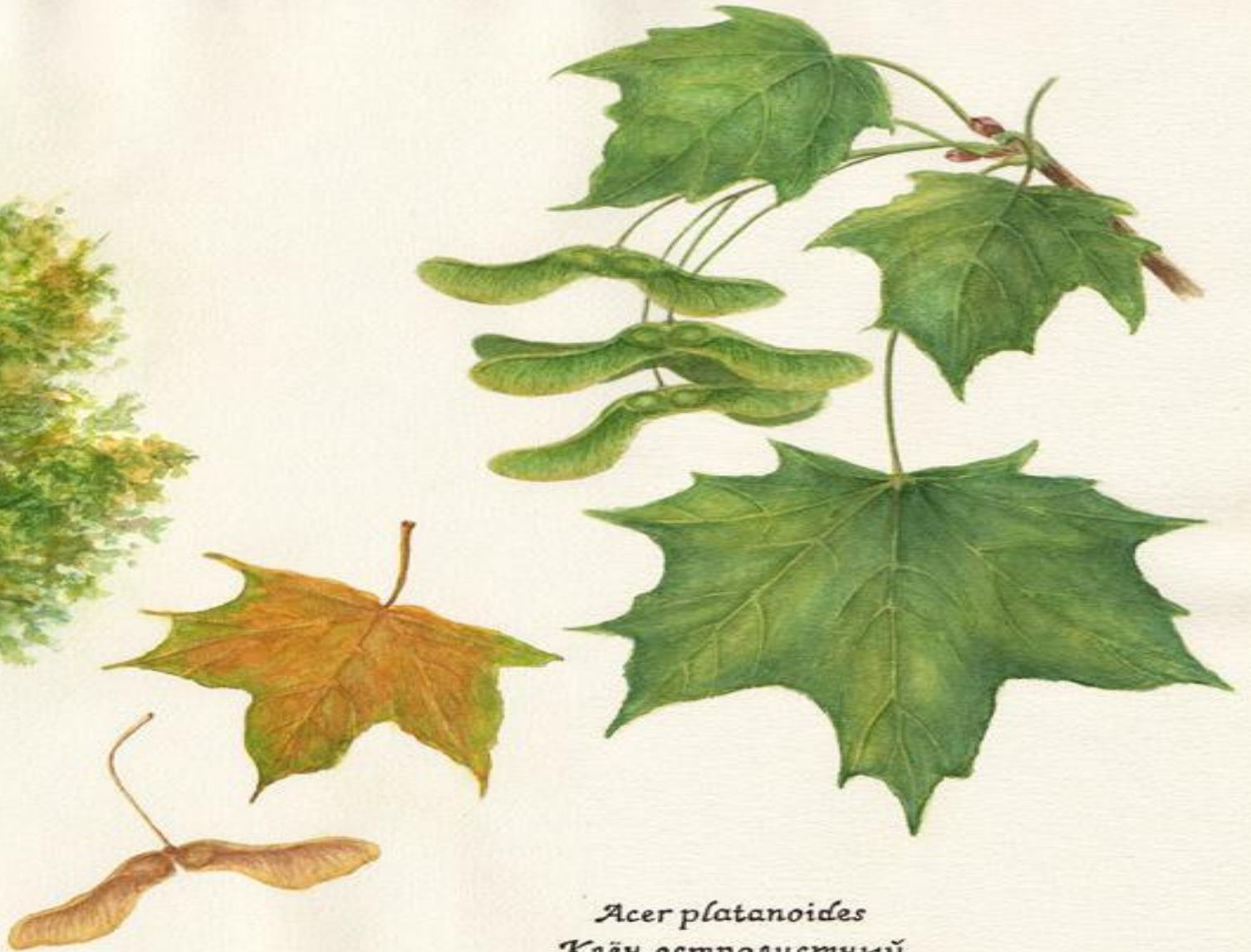

Настурція

Очерет звичайний

Багато листяних дерев мають сильно порізані листя, наприклад, клен.
Це пристосування дозволяє протистояти сильним поривам вітру.

Acer platanoides
Клен остролистный

Видозмінене листя деяких рослин трансформувалося в пелюстки для кращого здійснення запилення за допомогою комах, яких приваблюють ці частини тіла рослини. А перетворення листя в помилкові квітки і криюче листя дозволяє замінити відсутні органи у молочаю.

Молочай